

VINT ANYS DESPRÉS

Xina-URSS: Reduir tensions

La República Popular de Xina i la Unió Soviètica semblen decidides a renovar la seva trencada amistat, o almenys a intentar-ho. Després d'alguns mesos en què els ulls i les bones paraules mútues han estat constants, les dues potències han anunciat que serà l'any que ve l'inici de converses per resoldre els litigis fronterers que el 1969 van estar a punt de dur-les a la guerra. És només, però, un començament. L'amistat té un preu i encara s'ha de veure si ambdues parts estan disposades a pagar-lo.

I aquest preu ha estat imposat, com sempre, per la Xina. A Pequín s'ha insistit que són tres els obstacles que impedeixen la normalització: l'enorme desplegament de tropes i armament soviètic al llarg de 8.000 km de fronteres septentrionals xineses, el suport actiu soviètic a l'ocupació de Cambotja per part de Vietnam i l'ocupació soviètica d'Afganistan.

El primer senyal del fet que alguna cosa podria estar canviant entre els dos governs va ser el discurs que el màxim dirigent soviètic, Mikhail Gorvatxev, va fer el 28 de juliol a Vladivostok, ciutat soviètica situada a l'extrem Orient, a quatre passes de la Xina, les dues Corees i el Japó. Gorvatxev va dir moltes coses. Va llançar una iniciativa per aproximar l'URSS als estats d'Àsia i al Pacífic i va afirmar que el seu país és tan asiàtic com europeu. Va ser molt crític —i autocrític, diríem— amb les falles del sistema econòmic i social soviètic, va reconèixer la legitimitat de la via econòmica xinesa del «lliure mercat» —tot lloant-la veladament—, va solucionar que el moment era «bo» per solucionar el problema cambotjà i va fer tres ofertes concretes a la Xina: discutir la reivindicació d'algunes petites illes dels rius fronterers reivindicats per Pequín, retirar 6.000 dels 116.000 sol-

No ha estat només amb els EUA, la Unió Soviètica ha iniciat una aproximació a la República Popular de la Xina, que podria conduir a la normalització d'unes relacions trencades en la dècada dels seixanta. Hi ha un obstacle, però: Cambotja.

Jaume Bartrolí (Pequín)

Deng Xiaoping: La clau cambotjana.

lats soviètics situats a l'Afganistan i la possibilitat de retirar una part dels 82.000 desplegats a la República Popular de Mongòlia (on, segons la Xina, n'hi hauria 400.000).

L'altra cara de la iniciativa soviètica

A poc a poc s'ha anat coneixent el ball que entre bastidors va envoltar

aquella oferta. Setze dies abans del discurs de Vladivostok, una patrulla fronterera soviètica va obrir foc contra tres patrullers i dos civils xinesos a la frontera del Turquestan: un soldat xinès va morir i els dos civils van ser segrestats. L'incident no es va fer públic fins que un diari japonès en parlà, el 22 d'agost.

Pequín va protestar durament. Moscou va demanar excuses i, al final, va enviar a la capital xinesa el vice-primer ministre, Ivan Arkhipov,

que va arribar-hi vint-i-quatre hores abans del discurs de Gorvatxev. Oficialment, va arribar a Pequín per a un tractament d'acupuntura. En realitat, va explicar a les autoritats xineses el contingut del discurs de Gorvatxev i que les seues intencions eren sinceres.

Moscou preparava el terreny. Dos dies abans, també, del discurs de Vladivostok, el nou màxim dirigent vietnamita, Truong Chinh, arribava a la capital soviètica oficialment —també— de vacances. Però, només arribar-hi, es va entrevistar amb Gorvatxev, el qual naturalment li va explicar la seua imminent obertura cap a Xina. Vietnam sap molt bé quin n'és el preu. El dia en què Truong Chinh va aterrar a Moscou, l'agència oficial soviètica de notícies Tass recollia una autocrítica del Partit Comunista Vietnamita en la qual es reconeixien «seriosos errors» en l'ús de l'ajut soviètic. ¿Estava ja l'URSS pressionant sobre Vietnam? Aquest ajut s'elevava a 1,5 milions de dòlars —200 milions de pessetes— al dia.

Pequín comença a obrir la porta

Pequín va esperar a fer cap comentari. Al cap d'unes setmanes, el líder xinès Deng Xiaoping va declarar, durant la visita d'una delegació japone-

sa, que, més que les qüestions de les fronteres o d'Afganistan, l'obstacle número u per a la millora de les relacions amb l'URSS era l'ocupació vietnamita de Cambotja.

El 2 de setembre, Deng fa un nou pas i declarava a una televisió nord-americana que està disposat a entrevistar-se amb Gorvatxev, a Moscou o on sigui, si l'URSS encoratja públicament Vietnam a retirar-se de Cambotja: el canvi és important. No demana el final efectiu de l'ocupació, sinó que l'URSS s'hi declari contrària.

El desgel sembla que ja és un fet. Al començament de setembre, un missil soviètic de prova es va estavellar per error en territori xinès. Aquesta vegada, tots dos governs trauen importància al fet: l'incident és només un accident. Poc després arriba a Pequín la més gran delegació econòmica soviètica de la història: el comunicat oficial diu que en les reunions oficials que s'hi celebren s'han explicat les reestructuracions econòmiques en marxa en l'un i l'altre país. ¿S'interessa l'URSS per l'experiència xinesa?

Mentrestant, Pequín ha començat a ser visitada pels líders comunistes aliats a Moscou. El màxim líder polonès Wojciech Jaruzelski acaba de venir-hi en viatge oficial. Poc abans

El balanç de les forces

La major concentració del món

La frontera xino-soviètica és, segons informes de l'Institut d'Estudis Estratègics de Londres, una de les que coneixen major concentració d'armament i de tropes del món: un milió i mig de soldats pel costat xinès; de 600.000 a 700.000 pel soviètic.

L'URSS té una gran base de bombarders nuclears i diverses més de missils SS-20 d'abast mitjà al llarg de la frontera del Turquestan, i fins a 150 missils SS-20 més i 450 caps nuclears en la Sibèria Oriental, amb capacitat per destruir totes les ciutats xineses importants en un primer atac.

Del seu costat, la Xina té en el Turquestan xinès un nombre desconegut d'estacions mòbils de llançament de missils amb cap nuclear i diverses bases de missils intercontinentals «Vent de l'Est», amb un radi d'acció de 13.000 km i que apunten, naturalment, cap a l'URSS. A més, Xina manté una divisió equipada amb tancs T59 i T69 de fabricació pròpia, dissenyats per sobreviure a guerres de tota mena: nuclear, química o bacteriològica. La República Popular, però, està en franca inferioritat aèria, ja que els seus bombarders i avions de caça —còpia de vells models soviètics— tindrien poc a fer si hi hagués cap enfrontament amb els nous i sofisticats Migs de Moscou. □

ho havia fet el primer vice-ministre txecoslovac, Rudy Rohocek, que va declarar que el punt que més l'havia impressionat era la transformació de Shenzhe (una de les «zones econòmiques especials» xineses, on amb més

força s'experimenten tècniques «capitalistes»). A més, Pequín ha fet signes que està preparant-se per reestablir les relacions amb els partits comunistes en el poder a l'Europa Oriental, trencades arran dels conflictes amb Mos-

Fronteres calentes al Turquestan

Afeblir la unitat a un costat i a l'altre

«Cada any hi ha de 200 a 300 morts en enfrontaments armats en la frontera soviètica». Aquesta sorprenent i poc creïble afirmació me l'ha feta més d'un nigr en el transcurs del meu viatge a través del Turquestan Oriental. Rebatejat pels xinesos com Regió Autònoma de Xinjiag-Uigur.

La tensió en la frontera xino-soviètica en aquestes terres de l'Àsia Central és, certament, molt gran, com ho demostra l'incident greu del passat 12 de juliol. A Taxkongan, per exemple, em van explicar que les milícies taduyks locals tenen ordre de no disparar durant els exercicis d'entrenament; la raó: evitar malentesos a l'altre costat de la propera frontera d'Afganistan, on, tot sigui dit, també viuen tribus taduyks. Però l'afirmació que hi haja centenars de morts anuals és, en tot cas, poc creïble, encara que reflecteixi un convenciment estès entre els habitants del Turquestan oriental. Caldria saber si aquest convenciment no és fruit de rumors propagats per les autoritats xineses, en un intent de mantenir l'animositat de la població local contra l'URSS.

N'hi hauria una raó de ben senzilla. La frontera que separa el Turquestan soviètic del xinès és purament artificial i va ser traçada a finals del segle passat, a mesura que l'imperi dels tsars anava annexionant-se territoris del debilitat imperi xinès. Els mateixos pobles turco-musulmans viuen als dos costats de la frontera: nigurs, kazaks, kirgisos, todyiles. Pobles amb un fort sentiment nacional-islàmic més que no tribal —que és temut, per tant, tant per Moscou com per Pequín.

Amb tot, el tancament de les fronteres xino-soviètiques que va tenir lloc a inicis dels anys seixanta no han pogut acabar amb els lligams establits durant segles. A finals dels seixanta, durant el punt àlgid de la campanya col·lectivitzadora, 60.000 nòmades kazaks van fugir de Xina i es van refugiar a l'URSS. Les rutes comercials són tancades, és cert, i les caravanes de camells han deixat de creuar el desert, però les relacions familiars i fins i tot econòmiques s'hi han mantingut. Vaig poder comprovar-ho a la ciutat de Kaxgar, a l'extrem occidental del Turquestan xinès: el públic que acudia a la secció d'internacional de l'oficina de Correus no eren només els escassos viatgers occidentals, sinó, sobretot, els locals, que enviaven paquets amb roba als familiars i els amics del costat soviètic. I vaig conèixer algun comerciant nigr que incloïa Moscou i Taixkent —la capital de l'Àsia Central soviètica— entre les ciutats estrangeres que havia visitat en els seus viatges de negocis. I hi ha encara un altre lligam més recent: la televisió. Almenys del costat xinès, les cadenes soviètiques en llengües turquestàniques tenen una àmplia audiència. □

cou (actualment només manté relacions de partit amb el de Romania i el de Iugoslàvia). Aparent dubte de Pequín: ¿El PCUS ha de ser el primer o l'últim?

Profits i límits de l'amistat retrobada

La reobertura de negociacions frontereres l'any que ve és una primera passa, però Pequín ha declarat que això és un fet menor i que l'obstacle més gran és Cambotja. Entrevistar-se amb el màxim líder xinès ha estat un somni per als successius ocupants del Kremlin, i l'oferta de Deng Xiaobing és temptadora per a Gorvatxev. ¿Però està efectivament l'URSS pressionant Vietnam o està disposada a fer-ho en el futur? I encara un altre interrogant més suggestiu: ¿estarà l'URSS emparentant Vietnam cap a una reorganització de la seva catastròfica economia, potser en direcció al model xinès? En tot cas, cal tenir en compte que les pressions de Moscou sobre Vietnam tenen un límit: la base naval i de telecomunicacions de Vinh Cam Ranh, vital per als soviètics per mantenir a ratlla les forces nord-americanes al sud-est asiàtic.

Per a Moscou, jugar la carta xinesa pot significar la possibilitat de millorar les relacions comercials i econòmiques (importantes per al rellançament de l'economia soviètica) i alhora traure als EUA el monopoli de l'amistat amb Pequín.

Per a Xina, el desgel suposaria disminuir la tensió a les fronteres (i això vol dir reduir despeses i la presència militar, i poder destinar més diners al desenvolupament econòmic encetat). Significaria, també, en cas d'una solució negociada al conflicte cambotjà, reduir el perill de veure aparèixer una

EL LLIBRE DEL 10e ANIVERSARI

CRONOLOGIA I NOTES
JOSEP M. ESPINAS
ILLUSTRACIONS DE LLUÍS BONADA

190.- PESSETES

Tria cronològica dels fets més importants que, dia a dia, mes a mes i any a any, han estat notícia a les pàgines de l'AVUI.

EN
CARRER
POBLACIÓ
VULL REBRE LLIBRES DEL Xe ANIVERSARI

envieu un taló bancari per l'import dels llibres que vulgueu rebre més 110.- ptes. per cada llibre, en concepte de despeses de tramesa (190.- + 110.- = 300 ptes. cada llibre).
En venda a les nostres oficines de Consell de Cent, 425, 4t. pis.

gran potència regional enemiga al plan sud. Hi ha, a més, una suggestiva teoria apuntada pel setmanari *Osiareek*: Per a Deng Xiaobing, la normalització amb l'URSS li suposaria una certa legitimació per part del «germà gran» comunista, de cara als sectors més ortodoxos del PC xinès, reakis a les innovacions econòmiques.

Del punt fins on arriba l'amistat retrobada depèn que es pugui variar o no la situació geopolítica del continent asiàtic. No obstant això, els diri-

gents de Pequín han fet saber que les relacions d'amistat mai no tornaran als graus de confraternització anterior al trencament dels anys seixanta. La Xina està decidida a la seua modernització, tot intentant de compaginar el comunisme amb les lleis del mercat capitalista, i és segur que l'aproximació a la Unió Soviètica mai no anirà més lluny del punt on pugui fer perdre les intervencions en capital i tecnologia occidentals que Pequín tant necessita. □

representació parlamentària, l'aconseguien gràcies a l'actuació en l'anomenada batalla pel divorci, que s'inicià el primer d'octubre del 1965, en ser presentat a la Cambra un projecte de llei de divorci. No foren els radicals, sinó els socialistes, els qui la van presentar, però la decidida empena que aquells aconseguiren de donar-li féu possible la victòria dels divorcistes en el referèndum del 12 de maig de 1974, malgrat la forta oposició de la Democràcia Cristiana, el partit majoritari, i de l'església. Aquell referèndum fou el primer d'una llarga sèrie en què obtingueren resultats diversos, però que donaren indubtablement als radicals una popularitat creixent, com a conseqüència de la qual, en les eleccions de l'any 1979, passaren de 4 a 18 diputats. Fou el moment àlgid del PR, el qual inicià una campanya obstructionista al parlament, per tal d'oposar-se al «contuberni» dels partits institucionals. És el principi de la fi; s'inicià llavors una etapa de decadència que desembocarà en l'actual proposta de «paralització de les activitats» del partit.

Amb tot, encara recentment, el Partit Radical ha donat abundants mostres de gosadia política i sentit anticonformista, aconseguint una vegada més d'atraure l'atenció del gran públic, mirant d'arrelar en els sectors marginals de la societat. En són exemples notables l'elecció de Toni Negri,

PARTIT RADICAL, XXXII CONGRÉS

Crònica d'una mort anunciada

Del 29 d'octubre al 2 de novembre s'ha celebrat a Roma el 32 Congrés del Partit Radical Italià (PR). En l'anterior, celebrat a Florència, Marco Pannella, màxim animador del partit i diputat recentment dimitit, havia aconseguit de fer aprovar una moció on es llegia que «donada la mancança de democràcia en el nostre país, el Partit Radical posa a l'ordre del dia l'acabament de les activitats». Així, l'actual congrés s'ha obert rodejat d'una gran expectativa per veure si aquesta mort anunciada o suïcidi tenia lloc.

En realitat, eren molts a dubtar de la veracitat d'aquest intent suïcida, acostumats com estan els italians a les sortides i els jocs malabars tan típics del líder radical. Anticipem tot seguit que crèduls i escèptics alhora han tingut raó, per paradoxal que pugui semblar, perquè el dia dels difunts, data de clausura del congrés, no ha segellat la mort del partit, sinó que n'ha ajornat només el moment del suïcidi. Però, per entendre-ho, més enllà de l'anècdota, cal que fem una mica d'història.

El naixement del partit de la rosa o Partit Radical, cal cercar-lo trenta anys enrere, el 1956, quan el fundaren un grup d'intel·lectuals que tenia per referència el setmanari *Il Mondo* i el seu animador Mario Pannunzio. Sis anys després, el 1962, aquell grup abandonava el partit deixant-lo en mans del corrent d'esquerra radical, guiat per Marco Pannella, ànima indiscutida ja des de llavors, que ha sabut fer sentir la veu del partit malgrat els entrebancs que ha trobat repetidament; en primer lloc, la desinformació informativa dels mitjans de comunicació; per entendre'ns, una mena d'Herri Batasuna a Espanya. El 1967 tingué lloc el congrés de refundació i

El darrer Congrés del Partit Radical, que preveia la dissolució o el suïcidi de l'organització, ha ajornat la decisió a final d'any. El seu líder, Marco Pannella, ha proposat un projecte ben ambiciós que pot reforçar-lo o bé conduir-lo a la desaparició.

Rafael Hidalgo (Roma)

Marco Pannella: el gran repte.

el 1976 els radicals entraren per primera vegada al Palau de Montecitorio, seu del Congrés dels diputats italià, amb quatre parlamentaris, entre els quals hi havia Adele Faccio, trajectora d'Espriu a l'italià. Aquesta

ex-dirigent de les Brigades Roges com a diputat al parlament italià, i l'elecció com a diputat al parlament europeu del famós presentador de televisió Enzo Tortora, imputat en el gran procés contra la camorra napolitana i